

51, 56, 57, 58; S. N. Dar, *Costumes of India and Pakistan*, Bombay 1982, s. 20, 22, 44, 47, 51, 76, 97, 98, lv. V, VI, X, XI, XX, XXXII; Muhammed Abdülhakîm el-Kâdî, *el-Libâs ve'z-zîne mine's-sünneti'l-mu'tahhara*, Kahire 1409/1989, s. 124 vd.; Amina Okada, *Imperial Mughal Painters* (trc. D. Dusingberre), Paris 1992, s. 36, 37, 42, 176, 177, lv. 37, 42, 205, 207, 213, 222, 234; 1873 Yılında Türkiye'de Halk Giysileri: *Elbise-i Osmaniyye* (trc. Erol Üyepazarıcı), İstanbul 1999, 1. bl., lv. 2, 3, 23; 2. bl., lv. 4; 3. bl., lv. 1, 3, 5, 7, 8, 11, 12, 14, 21, 28, 29, 32, 34, 35, 36, 39, 41; Sevgi Gürtuna, *Osmanlı Kadın Giysisi*, Ankara 1999, s. 12, 98, lv. 23, 85; Sabahattin Türkoğlu, *Tarih Boyunca Anadolu'da Giyim Kuşam*, İstanbul 2002, s. 19, 90, 102, 119, 137, 142, 144, 147, 156, 158, 159; Antipina Klavdia – Köçkünov Aydarbek, *Kırgızların Millî Giysileri*, Ankara 2004, s. 12, 13, lv. 1, 13, 16, 23, 27, 34, 37, 47, 76, 87-91; Muhittin Uysal, *Peygamber Günlerinde Giyim Kuşam ve Süslenme*, Konya 2004, s. 102 vd., 155 vd.; Pakalın, I, 432; II, 152, 476; III, 60, 129, 161; W. Björkman, "Sarı", *İA*, X, 221 vd.; Nebi Bozkurt, "Kavuk", *DİA*, XXV, 71, 72; a.mlf., "Mukaddes Emanetler", a.e., XXXI, 108-111; Abdülkerim Özyayın, "Nizâmiye Medresesi", a.e., XXXIII, 189. NEBİ BOZKURT

□ FIKİH. Kur'ân-ı Kerîm'de sarı ile ilgili bir ifade yer almamakla birlikte Bedir Gazvesi'nde müslümanlara 5000 meleğin yardım edeceği bildirilirken meleklerin sıfatı olarak geçen "müsevvim" (belli alâmet konmuş, nişanlı) kelimesinin (Âl-i İmrân 3/125) "sarıklı" anlamında kullanıldığına dair rivayetler bulunmaktadır (Taberî, IV, 83; Süyûtî, *ed-Dürrü'l-mensûr*, II, 309-310). Hadis kaynaklarında ise doğrudan ve dolaylı biçimde sarıktan söz eden birçok rivayet yer almaktadır. Meselâ yer sıcak olduğunda sarık üzerine secde edilebilmesi, ihramlı iken sarık giyilmemesi, abdestte sarık üzerine meshedilmesi bağlamında sarık kelimesi kullanıldığı gibi Hz. Peygamber'in bir defasında minberde hutbe irat ederken siyah sarığının ucunu omuzları arasına sarkıttığı, Mekke fethi günü başında siyah sarık bulunduğu ve Dûmetülcend'e yapılan bir seferde Abdurrahman b. Avf'in başına kendi elleriyle sarık sarıp ucunu sarkıttığı rivayet edilmektedir (Buhârî, "Şalât", 23, "Hac", 21; Müslim, "Tahâret", 81-83, "Hac", 451, 453; Ebû Dâvûd, "Libâs", 25). "Bizimle müşrikler arasındaki fark başlıklar üzerindeki sarıklardır" anlamındaki rivayet ise (Tirmizî, "Libâs", 41) hadis âlimlerince zayıf görülmektedir (Tirmizî, a.y.; Mübârekfûrî, V, 393, 394). İkinci derecede hadis kaynaklarında yer alan Cebrâil'in sarıklı olarak vahiy getirdiği, sarıkla kılınan namazın sarıksız kılınandan yetmiş kat daha faziletli sayıldığı, sarık sarmanın kişinin sabrını arttıracığı, sarığın meleklerin si-

ması ve peygamberlerin sünneti olduğu yolundaki rivayetlerin hemen hepsi hakkında zayıf, metrûk veya mevzû gibi değerlendirmeler yer almıştır (Heysemî, V, 120; Mübârekfûrî, V, 411-414).

Resûl-i Ekrem'in ve sahâbenin sarık sarıldığı bilinmekle beraber sarığın dinî hükmü ve sarıkla namaz kılmanın faziletli konusuna üç farklı yaklaşım bulunmaktadır. Bir kısmının zayıf veya uydurma kabul edildiği yönünde görüşler olsa da rivayetlerin birbirini desteklemesinden ve müslümanların bu yöndeki uygulamasından hareket eden görüşe göre namazda ve namaz dışında sarık sarmak sünnet olup tarih boyunca müslümanların belirgin simgelerinden sayılmıştır. İkinci yaklaşıma göre, Hz. Peygamber'in günlük hayatında sarık sarması geleneğe uymasıyla ilgili bulunsu da sarıklı iken namaz kılmanın faziletini belirten rivayetler namazda sarık sarmanın dinen teşvik edildiğini yani sünnet olduğunu göstermektedir. Üçüncü yaklaşım ise sarığı örf, âdet ve iklim şartlarından ortaya çıkmış bir kıyafet şekli olarak görür; bunun İslâm öncesinde de kullanıldığını ve sarık sarmayı teşvik eden hadislerin zayıflığını göz önünde bulundurarak namazda veya namaz dışında sarık takmaya dinî bir değer yüklemenin bir esasa dayanmadığını kabul eder.

İslâm'ın geniş alanlara yayılması ve çevresindeki medeniyetlerle yakın teması sonucunda kılık kıyafette ve bu arada başlık kullanımında değişimler görülmüş, ancak Ortadoğu toplumlarında sarık yaygın bir başlık olarak varlığını korumuştur. Bu konuda dikkat çekici gelişmelerden biri sarığın toplumsal statü belirten özelliğine göre şekil farklılıklarının ortaya çıkması, bir diğeri de sarığı dinî ve millî bir anlam yüklediği için gayri müslimlerin sarıklarına zaman zaman renk veya biçim yönünden müdahale eden düzenlemelelerin yapılmasıdır (Shoshan, XXII [1988], s. 45; *Elr.*, I, 920; ayrıca bk. GİYÂR; GAYRİ MÜSLİM).

BİBLİYOGRAFYA :

Wensinck, *el-Mu'cem*, "imâme" md.; Taberî, *Câmi'ü'l-beyân*, IV, 83; Ebû'l-Ferec İbnü'l-Cevzî, *el-Mevzû'ât* (nşr. Abdurrahman M. Osman), [basık yeri yok] 1403/1983 (Dârü'l-fikr), s. 45; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâ'id*, V, 119-120; İbn Hacer el-Askalânî, *Lisânü'l-Mizân* (nşr. M. Abdurrahman el-Mar'aşlî), Beyrut 1416/1996, III, 224; Süyûtî, *el-Le'âli'l-maşnû'a fi'l-ehâdisi'l-mevzû'a*, Kahire, ts. (el-Mektebetü'l-ticâriyyetü'l-kübrâ), II, 260; a.mlf., *el-Hâvi li'l-fetâvî*, Beyrut, ts. (Dârü'l-kitâbi'l-Arabî), I, 102; a.mlf., *ed-Dürrü'l-mensûr*, Beyrut 1993, II, 309-310; İbn Hacer el-Heytemî, *el-Fetâva'l-kübra'l-fıkhiyye*, Kahire 1357/1938, I, 170; Mübârekfûrî, *Tuhfetü'l-aḥvezi*, Kahire 1384/

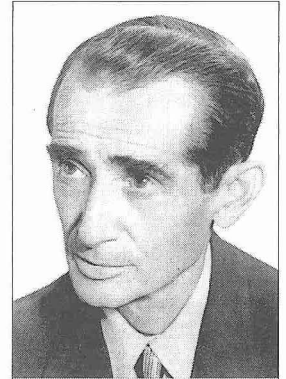
1964, V, 393, 394, 410-415; Ali Mazaheri, *Ortaçağda Müslümanların Yaşayışları* (trc. Bahriye Üçok), İstanbul 1972, s. 84-85; M. Abdülaziz Amr, *el-Libâs ve'z-zîne fi's-şer'ati'l-İslâmiyye*, Beyrut 1405/1985, s. 259-262; *İslâm'da Kılık Kıyafet ve Örtünme* (nşr. İslâmî İlimler Araştırma Vakfı), İstanbul 1991, s. 163-168; Muhittin Uysal, *Peygamber Günlerinde Giyim Kuşam ve Süslenme*, İstanbul 2004, s. 102; B. Shoshan, "On Costume and Social History in Medieval Islam", *AAS*, XXII (1988), s. 35-51; Habib Ziyâd, "el-İmâme fi'l-İslâm", *el-Meşriḳ*, XLIII/1, Beyrut 1949, s. 217; W. Björkman, "Sarı", *İA*, X, 221-233; Y. K. Stillman, "Libâs", *EI²* (İng.), V, 732; H. Algar, "Amâma", *Elr.*, I, 919-921. İSMAİL YALÇIN

SARISÖZEN, Muzaffer

(1900-1963)

Müzik folklorcusu,
Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
Yurttan Sesler Korosunun
kurucusu, eğitimci, yazar.

Rûmî 1315 (1900) yılında Sivas'ta dünyaya geldi (bazı belgelerde doğum yılı mahkeme tashihiyle 1319 [1904] olarak geçmektedir). Sarıhatipzâdeler, Sarıhatipsözenzâdeler, Şeyhzâdeler, Saçlı Efendiler diye anılan, yetiştirdiği âlim, şair ve müzikşinaslarla tanınan bir aileye mensuptur. Asıl adı Muzaffereddin Mazhar olup soyadı kanunundan önce Muzaffereddin, Muzaffer Sözen gibi isimleri kullanmıştır. Babası Nakşibendî şeyhi Hüseyin Hüsnü Efendi, annesi Zeliha Hanım'dır. Mekteb-i ibtidâîyi bitirmesinin ardından Sivas Sultânîsi'ne kaydoldu. Sekizinci sınıfta iken Çanakale Savaşına gitmek için okuldan ayrıldı. Döndükten sonra 7 Aralık 1922'de mezun oldu. Bu arada Mekâtib-i ibtidâîyye muallim muavinliği imtihanını vererek Sivas Sanâyi Mektebi'ne muallim yardımcılığına getirildi (18 Kasım 1918). 31 Ağustos 1920'de ikinci defa askerlik yapmak için bu görevinden ayrıldı. Dönüşünde Sivas Muallim Mektebi'ne Türkçe öğretmeni oldu (2 Mart 1921). 1 Mayıs 1923'te Sivas Lisesi'n-

Muzaffer Sarısözen